

Potilas
Vakuutus
keskus

Osavuosi- raportti 2021

Potilasvakuutuskeskus potilaiden ja hoitohenkilöstön turvana

Potilasvakuutuskeskus (PVK) käsittelee kaikki terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat potilasvahinkoilmoitukset Suomessa. PVK ratkaisee potilasvahinkoja koskevan lainsäädännön perusteella, onko kyseessä korvattava potilasvahinko, ja maksaa korvaukseen oikeutetulle lain mukaiset korvaukset. PVK toimii potilaiden ja hoitohenkilöstön turvana ja tuottaa potilasvahingoista tietoa terveydenhuollon ja vakuutusyhtiöiden toiminnan sekä potilasturvallisuustyön tueksi. Keskuksen jäseniä ovat kaikki Suomessa potilasvakuutuksia myöntävät vakuutusyhtiöt.

Esipuhe

Koronaepidemian vaikutukset näkyivät alkuvuonna 2021 jo toista vuotta potilasvahinkotilastoissa. Vuonna 2020 vahinkoilmoitusten määrä laski merkittävästi kiireettömän hoidon supistamisesta johtuneen hoitokäyntien ja toimenpiteiden määrän vähenemisen myötä. Myös potilaat itse peruivat jo sovittuja hoitoaikojaan koronatartunnan pelossa ja hakeutuivat kiireettömään hoitoon aiempaa vähemmän. Loppuvuodesta 2020 vahinkoilmoitusten määrä lähti uudelleen kasvuun, joka jatkui edelleen alkuvuonna 2021. Epäillyistä potilasvahingoista ilmoitettiin kuitenkin edelleen vähemmän kuin ennen epidemiaa.

Potilasvahinkoilmoitusten määrä seuraa yleensä pitkälti terveydenhuollon hoitokontaktien ja toimenpiteiden määriä. Muutokset näkyvät kuitenkin viiveellä, sillä vahinkoilmoitusta ei tyypillisesti tehdä heti potilasvahinkoepäilyn herättyä: ilmoituksen voi tehdä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun sai tietää vahingon sattumisesta. Näin ollen, vaikka perusterveydenhuollon palveluissa onkin [THL:n julkaisemien tietojen mukaan](#) jo palattu laajasti koronaepidemiaa edeltävien kuukausien ja vuosien tasolle, ja vaikka erikoissairaanhoidon palvelutuotannon määrä on [Kuntaliiton mukaan](#) kertyneen hoitovelan purkamisen myötä edellisvuodesta kasvanut, ei kasvu vielä merkittävästi näy potilasvahinkoilmoitusten määrässä.

Kesäkuun loppuun mennessä rekisteröitiin 4 322 uutta tapausta ja annettiin yhteensä 4 303 ratkaisua vahingon korvattavuudesta. Noin joka neljäs korvauksenhakija sai myönteisen ratkaisun vähintään yhden hoitopaikan osalta. Korvauksia maksettiin yhteensä lähes 21 miljoonaa euroa, sisältäen korvaustoiminnan hoitokulut. Terveysterveystalolle ja yhteiskunnalle vahingoista aiheutuneet kustannukset olivat vielä moninkertaisesti suuremmat.

Korvatuista vahingoista yli 90 prosenttia oli sellaisia, joissa aiheutunut vahinko olisi pitänyt toisin toimien välttää. Potilasvahinkotilastoja ja sattuneita vahinkoja kannattaakin tarkastella erityisesti vahinkojen ennaltaehkäisyn ja potilasturvallisuuden näkökulmasta.

Vuosittain julkaistavien vuosi- ja osavuosisiraporttien lisäksi Potilasvakuutuskeskus tarjoaa sairaanhoitopiireille yksityiskohtaisia tietoja niiden alueella sattuneista potilasvahingoista laatu- ja potilasturvallisuustyön tueksi. Vahinkoaineistot ovat potilasturvallisuutta edistäviin tarkoituksiin myös tutkijoiden käytettävissä.

Terveysterveystalolle ja sairaanhoitoon liittyy aina riskejä, ja vahinkoja voi sattua, mutta virheistä voi ja pitää ottaa opiksi.

Helsingissä elokuussa 2021

Minna Plit-Turunen

Johtaja Potilasvakuutuskeskus

Alkuvuosi 2021 lukuina

Vahinkoilmoituksia

4 %

enemmän kuin vuotta aikaisemmin

Hakijoista

24,4 %

sai vähintään yhden myönteisen ratkaisun

20,9 M€

potilasvakuutusjärjestelmän kustannukset ja maksetut korvaukset

Huomionarvoista

Terveydenhuollon hoitokontaktien ja toimenpiteiden määrät vaikuttivat ilmoitettujen potilasvahinkojen määrään

Sisällysluettelo

1. Ilmoitetut potilasvahingot	4
2. Ratkaistut tapaukset ja korvattavat potilasvahingot	5
3. Potilasvakuutusjärjestelmästä aiheutuneet kustannukset ja maksetut vahingonkorvaukset korvauslajeittain vuonna 2021.....	7

Näin luet raportin lukuja

Vahinkotilastot perustuvat tarkastelujakson aikana ilmoitettuihin, rekisteröityihin ja ratkaistuihin tapauksiin. Koska tilastot täydentyvät korvauskäsittelyn aikana, voi aiempien vuosien luvuissa esiintyä pieniä poikkeamia aiempien vuosiraporttien lukuihin verrattuna.

Ilmoitetut potilasvahingot

- Yksi vahinkoilmoitus voi koskea useaa eri hoitopaikkaa. Vakuutusteknisistä syistä nämä rekisteröidään hoitotahoittain eri vahinkoilmoituksiksi. Tarkastelujaksolla vahinkoilmoitus kohdistui keskimäärin 1,2 hoitopaikkaan.
- Joskus vasta vahinkoasian käsittelyn yhteydessä huomataan, että asia on syytä tutkia ilmoitettua laajemmin. Sen vuoksi ilmoitettujen tapausten määrä voi käsittelyn edetessä kasvaa, ja uusia tapauksia voidaan rekisteröidä aiemmillekin vahinkovuosille. Esimerkiksi tätä osavuosiraporttia koottaessa vuodelle 2020 rekisteröityjen vahinkoilmoitusten määrä on 8 468, kun se vuoden 2020 vuosiraportissa oli 8 390.

Ratkaistut tapaukset ja korvattavat potilasvahingot

- Korvausta potilasvakuutuksesta voi hakea kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahinkoa kärsinyt sai tiedon vahingosta. Vuonna 2021 ratkaistu vahinko voi siis olla sattunut jo useita vuosia aiemmin. Tarkastelujaksolla ratkaistuista tapauksista 86 % oli ilmoitettu ennen vuotta 2021.
- Jos potilaan ilmoittama vahinkokokonaisuus koskee kahta eri hoitopaikkaa, joista vain toisen osalta todetaan potilasvahingon tapahtuneen, tilastoituu asia sekä evätyksi että korvattavaksi tapaukseksi.

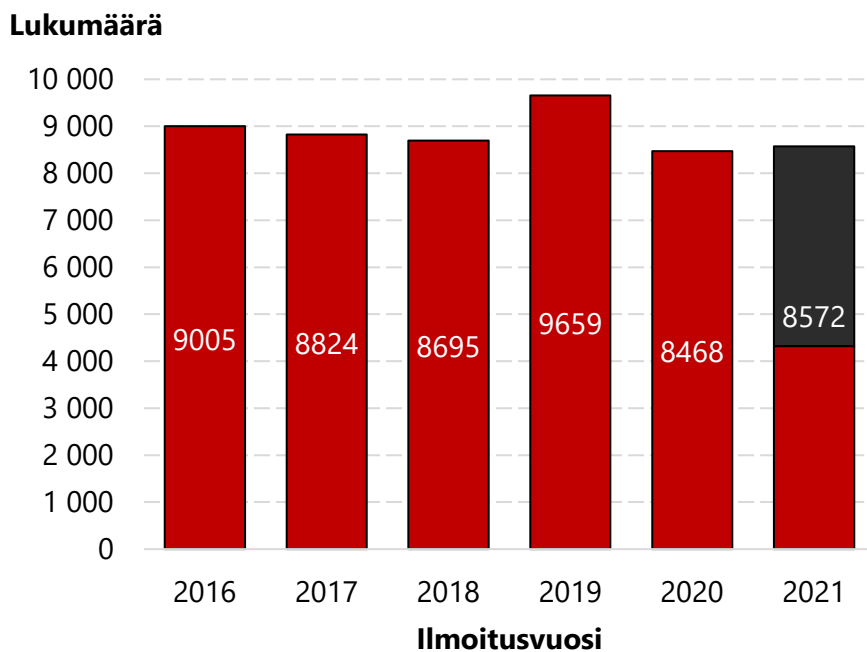
1. Ilmoitetut potilasvahingot

Ilmoitettujen potilasvahinkojen määrä nousi 2010-luvulla yli 30 %. Ilmoitusmäärien pitkään jatkunut nouseva trendi taittui koronavirusepidemian johdosta vuonna 2020, kun ilmoituksia tehtiin jopa 13 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Erityisen vähän ilmoituksia tehtiin huhti–elokuussa, keskimäärin vain 600 kuukaudessa. Loppuvuodesta 2020 ilmoitusmäärät alkoivat jälleen kasvaa, ja myös alkuvuonna 2021 ilmoituksia tehtiin huomattavasti vilkkaammin kuin epidemian ensimmäisinä kuukausina: keskimäärin noin 720 kuukaudessa. Määrä oli kuitenkin vielä merkittävästi (keskimäärin 85 kpl/kk) pienempi kuin ennätysvuonna 2019.

Potilasvahinkoilmoitusten määrät seuraavat yleensä hoitokontaktien ja terveydenhuollon toimenpiteiden määriä: mitä enemmän hoitokontakteja on ja mitä enemmän toimenpiteitä tehdään, sitä enemmän on myös potentiaalisia vahinkotapahtumia.

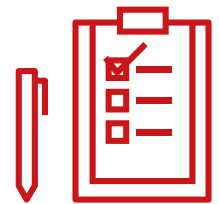
Perusterveydenhuollon palveluissa palattiin alkuvuonna koronaepidemiaa edeltävien kuukausien ja vuosien tasolle ja erikoissairaanhoidon palvelutuotanto kasvoi verrattuna alkuvuoteen 2020, kun hoitovelkaa purettiin. Se alkoi näkyä myös potilasvahinkoilmoitusten määrissä. Muutos näkyy kuitenkin osittain viiveellä, sillä aikaa vahinkoilmoituksen tekemiseen on pääsääntöisesti kolme vuotta siitä, kun potilas sai tietää vahingosta. Myös tilastoja luettaessa on muistettava, että tiettynä vuonna saapuneet ilmoitukset eivät koske pelkästään kyseisenä vuonna annettua hoitoa.

Kuva 1. Ilmoitetut potilasvahingot 2016-2021 ([graafin tietosisältö](#))

- Arvio vuoden 2021 lopun saapuneista vahinkoilmoituksista
- Saapuneet vahinkoilmoitukset

Tammi–kesäkuussa tehtiin keskimäärin 720 potilasvahinkoilmoitusta kuukaudessa.

Alkuvuonna pientä nousua potilasvahinkoilmoitusten määrissä

Vahinkoilmoitusten määrä nousi alkuvuonna 2021 vuodesta 2020, mutta ei vielä koronaepidemiaa edeltäneelle tasolle.

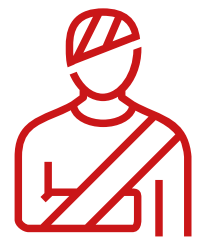
2. Ratkaistut tapaukset ja korvattavat potilasvahingot

Ajalla 1.1.–30.6.2021 ratkaistiin 4 303 ilmoitettua tapausta. Ratkaistuista tapauksista korvattaviksi arvioitiin 908 eli 21,1 %. Lisäksi 40 tapauksessa korvausperusteen arvioitiin täyttyvän, mutta vahinko oli niin vähäinen, ettei korvausta tullut maksettavaksi. Noin joka neljäs (24,4 %) korvauksenhakija sai myönteisen ratkaisun vähintään yhden ilmoittamansa tapauksen osalta.

Korvattavista vahingoista ylivoimaisesti suurin osa (tarkastelujaksolla 92,8 %) on ns. hoitovahinkoja. Niissä korvausperuste on, että kokenut terveydenhuollon ammattihenkilö olisi menetellyt tilanteessa toisin ja siten välttänyt vahingon. Toiseksi eniten sattuu infektiovahinkoja (tarkastelujaksolla 5,8 %).

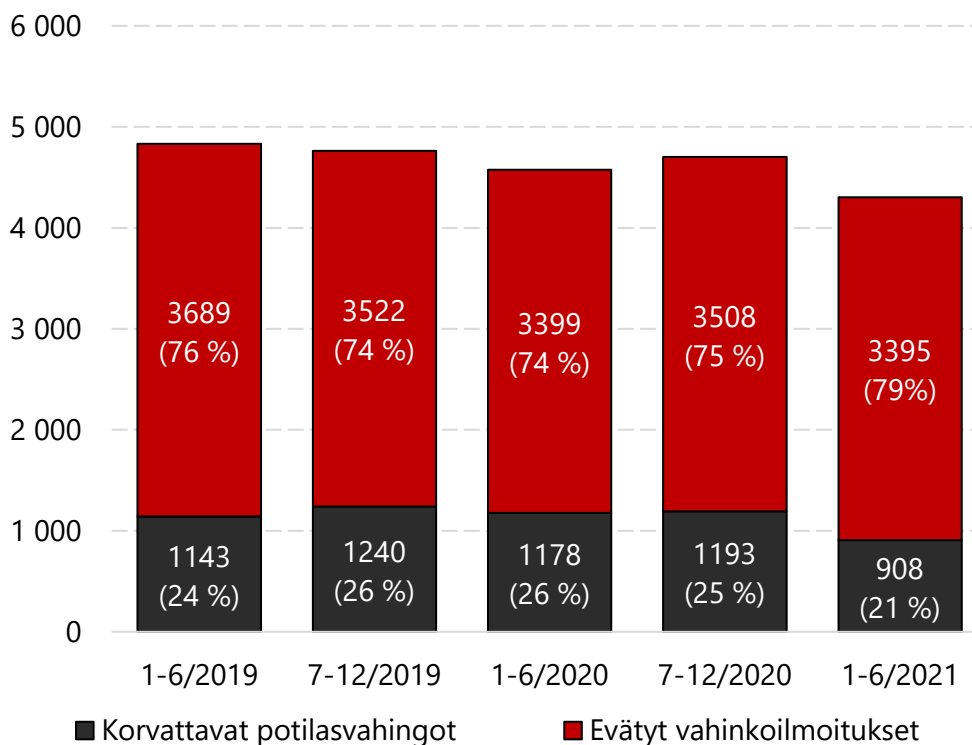
Hylkäävissä ratkaisuissa perusteluna oli useimmin se, ettei ilmoitetun haitallisen seurauksen katsottu johtuneen annetusta hoidosta. Jos syy-yhteys todettiin, hylkäyksen perusteena oli useimmin, ettei vahinko olisi ollut toisin toimien vältettävissä, tai että infektio oli sellainen, että potilaan piti sietää se lääketieteellisesti perusteltuun hoitoon liittyvänä riskinä.

Korvattavista vahingoista yli yhdeksän kymmenestä oli hoitovahinkoja, jotka olisi tullut välttää.

Kuva 2: Vuosina 2019–2021 ratkaistut potilasvahinkoilmoitukset
([graafin tietosisältö](#))

Lukumäärä

Joka neljäs sai korvauksia

Korvausperuste täyttyi 22 %:ssa tapauksista.

Joka neljäs korvauksenhakija sai korvausta vähintään yhden hoitopaikan osalta.

Vuosina 2019–2021 ratkaistut potilasvahinkoilmoitukset ratkaisuvuoden mukaan

Korvausratkaisu	2019	2020	1-6/2020	1-6/2021
Korvattavat potilasvahingot				
Hoitovahingot	2225	2171	1068	842
Laitevahingot	19	19	10	4
Infektiovahingot	99	154	82	53
Tapaturmavahingot	21	15	10	4
Lääkkeen toimittamisvahingot	4	2	1	0
Kohtuuttomat vahingot	15	10	7	5
Yhteensä	2 383	2 371	1 178	908
Vähäiset potilasvahingot				
	113	113	57	40
Ei potilasvahinkoa				
Ei vältettävissä tai siedettävä	2459	2349	1096	1172
Muu epäämisperuste	4639	4445	2246	2183
Yhteensä	7 098	6 794	3 342	3 355
Yhteensä	9 594	9 278	4 577	4 303

Suhteelliset osuudet	2019	2020	1-6/2020	1-6/2021
Ratkaistut vahinkoilmoitukset				
Korvattavat potilasvahingot	24,8 %	25,6 %	25,7 %	21,1 %
Vähäiset potilasvahingot	1,2 %	1,2 %	1,2 %	0,9 %
Ei potilasvahinkoa	74,0 %	73,2 %	73,1 %	78,0 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Korvattavat potilasvahingot				
Hoitovahingot	93,3 %	91,6 %	90,7 %	92,8 %
Infektiovahingot	4,2 %	6,5 %	7,0 %	5,8 %
Tapaturmavahingot	0,9 %	0,6 %	0,8 %	0,4 %
Muut vahingot	1,6 %	1,3 %	1,5 %	1,0 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Ei potilasvahinkoa				
Ei vältettävissä tai siedettävä	34,6 %	34,6 %	32,8 %	34,9 %
Muu epäämisperuste	65,4 %	65,4 %	67,2 %	65,1 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

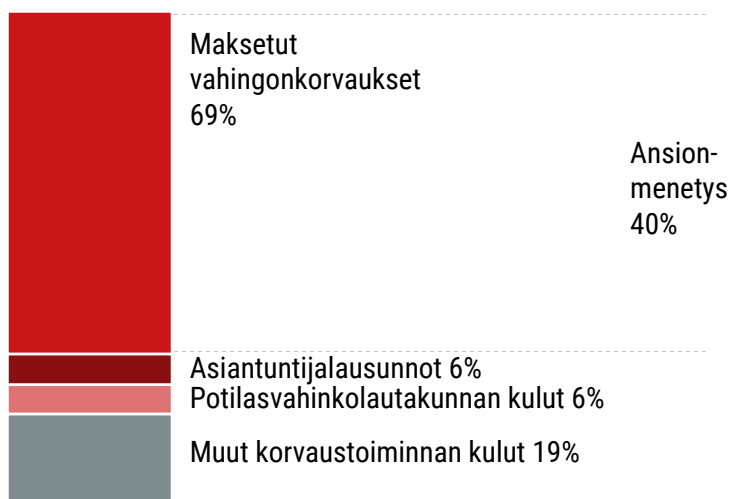
3. Potilasvakuutusjärjestelmästä aiheutuneet kustannukset ja maksetut vahingonkorvaukset korvauslajeittain vuonna 2021

Potilasvakuutuksesta maksettavat korvaukset määräytyvät potilasvakuutuslainsäädännön ja vahingonkorvauslain säännösten mukaan. Korvausten arvioinnissa otetaan huomioon myös liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan (aik. potilasvahinkolautakunta) ratkaisukäytäntö ja soveltuvin osin noudatetaan liikenevakuutuksen korvausohjeita.

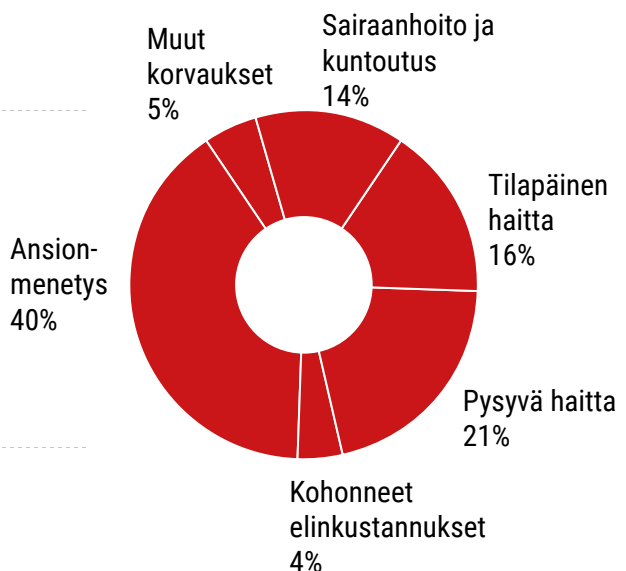
Alkuvuonna 2021 suurin yksittäinen korvauslaji 40 %:n osuudella oli ansionmenetykskorvaus. Reilun kolmanneksen korvauksista, muodostivat ns. aineettoman vahingon eli tilapäisen ja pysyvän haitan korvaukset. Vajaa neljännes korvauksista oli sairaanhoitokulujen ja muiden kustannusten korvauksia. Yhteensä korvauksia eri vuosina sattuneista potilasvahingoista ajalla 1.1.–30.6.2021 maksettiin 20,9 miljoonaa euroa sisältäen korvaustoiminnan hoitokulut.

Kuva 3: Potilasvakuutusjärjestelmästä aiheutuneet kustannukset ja maksetut vahingonkorvaukset korvauslajeittain ([graafin tietosisältö](#))

Kustannukset 20,9 milj. €

Maksetut vahingonkorvaukset 14,5 milj. €

Potilas
Vakuutus
keskus

Yhteydenotot

Potilasvakuutuskeskus
Itämerenkatu 11-13
00180 HELSINKI
p. 040 450 4700 (viestintä)
www.pvk.fi

20.8.2021

Tietoja lainattaessa
lähde on mainittava.